

Nærings- og fiskeridepartementet

Innspill til Stortingsmelding om offentlige anskaffelser

Nasjonalt program for leverandørutvikling har siden 2010 vært en pådriver for innovasjon gjennom anskaffelser overfor offentlige virksomheter. NHO, KS og DIFI er programmets tre likestilte eiere, og NHO har programadministrasjonen. Difi har egen rolle i utarbeidelse av Stortingsmeldingen, og NHO og KS fremmer sine egne innspill. Fra programmets side tillater vi oss å konkretisere noen områder basert på vår erfaring som pådriver og akselerator.

Anskaffelser må brukes for å utvikle bedre tjenester til befolkning og brukere, samt som effektiv innovasjonsmotor for å akselerere tempoet på utvikling av viktige samfunnsområder som klima, helse og digitalisering.

Vi har sett at innovasjon gjennom anskaffelser virker. Det er svært samfunnsnyttig å gjennomføre anskaffelser på en smartere måte. Utfordringen er å få flere offentlige virksomheter til å gjøre det, og gjøre det oftere. Barrierene er kjent for oss og handler om manglende risikoavlastning, svak ledelsesforankring og manglende kompetanse på både anskaffelser og innovasjon. Vi gir vår fulle støtte til forslag som retter seg mot disse områdene.

Meldingene fra offentlige virksomheter er at de ikke har tid og kompetanse til innovasjon gjennom anskaffelser. Innovative anskaffelser handler derfor om mer enn å følge en innkjøpsmetodikk. Målgruppen for arbeidet må løftes og utvides til å gjelde toppledelse, fagledelse, innkjøpsledelse og utviklingsansvarlige i statlige og kommunale virksomheter.

Vi har valgt ut tre innspill som vi fra programmets side mener vil øke frekvensen og kvaliteten i innovasjon gjennom anskaffelser.

1. Breder tilnærming – ikke bare metodikk

Anskaffelser må løftes fra administrasjon til strategisk virkemiddel. En innovativ anskaffelsesprosess er ingen garanti for at man ender opp med en innovativ løsning. Brukermedvirkning, dialog og behovsspesifikasjoner viser først og fremst hvilke *muligheter* som finnes eller som kan utvikles. Det er offentlige innkjøperes vilje, evne og mot til å ta i bruk nye løsninger som gir innovasjon. Det er et ledelsesansvar og det handler om å etterspørre innovasjon gjennom anskaffelser, økt kompetanse om innovasjon gjennom anskaffelser og en strategisk tilnærming som frigjør tid til innovasjon gjennom anskaffelser.

Tiltak

- Tydeligere og tallfestede krav til innovasjon gjennom anskaffelser fra offentlige virksomheters eiere
- Kompetanseløft for offentlige virksomheter om innovasjon gjennom offentlige anskaffelser (og innovasjon generelt)

- Offentlige virksomheter må forankre innovasjon gjennom anskaffelser strategisk i anskaffelsesstrategi og virksomhetsstrategi.

2. Brukervennlig digital veiledning av anskaffelser

Dagens veiledning for anskaffelser består av veiledere, maler og eksempler i PDF format. Det er ikke funksjonalitet for å tilpasse eller sortere informasjon etter brukerens behov, og heller ikke funksjonalitet for produksjon av dokumenter. KGV er først og fremst en løsning for distribusjon av konkurransegrunnlag og mottak av tilbud. En brukervennlig digital veiledning bør dekke hele anskaffelsesforløpet fra behovserkjennelse til kontraktsoppfølging.

Tiltak

- Database for deling og spredning av gode innovative anskaffelser. Dette er noe offentlige virksomheter etterspør, og det vil gi økt gjenbruk av både prosess og løsninger. Dagens database med innovative anskaffelser bør utvides slik at den fanger opp alle pågående og gjennomførte innovative anskaffelser.
- Brukervennlig digital veiledning som forenkler anskaffelsesprosessen vil senke terskelen for innovasjon gjennom anskaffelser og understøtte beslutninger om når anskaffelsesbehovet er egnet for en innovativ tilnærming.

3. Akselerator

Innovasjon gjennom anskaffelser skjer ikke av seg selv. Det er en modningsprosess som starter med at man blir oppmerksom på muligheten, tilegner seg prosesskunnskap og forstår hvilke krav det setter til egen organisasjon for å lykkes. Modningsprosessen kan fremskyndes gjennom tydelige signaler fra eiere, erfaringsdeling på tvers av offentlige virksomheter og gjennom god veiledning. Selv om brukervennlig digitalveiledning styrkes vil det fremdeles være behov for operativt arbeid ute i de offentlige virksomhetene.

Tiltak

- Det operative arbeidet ut mot offentlige virksomheter bør styrkes for å øke innovasjonsgraden i løsningene som etterspørres eller utvikles, og for å bistå offentlige innkjøpere i hvilke muligheter som ligger i virkemiddelapparatet.
- Tilrettelegging av fellesanskaffelser av innovasjon bør styrkes slik at offentlige virksomheter med erfaring om innovasjon gjennom anskaffelser overfører kunnskap om prosess og løsninger til andre offentlige virksomheter med tilsvarende behov.
- Erfaringsdeling om prosess og innovative løsninger på tvers av offentlige virksomheter bør styrkes gjennom en sentral database og nettverkssamarbeid for økt gjenbruk av brukerkunnskap, markedsinnsikt og innovative løsninger.
- Innovasjon gjennom anskaffelser må operasjonaliseres i offentlige virksomheter gjennom rutiner og opplæring av ansatte.

Oslo 27. april 2017

Nasjonalt program for leverandørutvikling v. Per Harbø, programleder